

Interferențe

■ FLORIAN POTRA

Fonotecă, bibliotecă, filmotecă

Simbăta, îndeobște, la mijlocul după-amiezi, ne întimplă să ne îndreptăm atenția pe undele programului radio 2 o emisiune de o valoare inestimabilă: Fonotecă de aur. De o valoare inestimabilă, pentru că nu au fost încă stabilite caracterele pentru a măsura importanța pătrunderii în casele noastre a atitor figuri ilustre ale culturii, științei și artei românești, chiar dacă prezența lor e limitată la dimensiunea sonoră, a vocilor. E extraordinar, pasionant, fermecător și totodată instructiv să auzi, să știi cum au vorbit — care le-a fost timbrul, care, cadența și inflexiunile, frazarea, accentele, în definitiv, ținuta oratorică sau capacitatea lor declamatorie — un Argezi, un Blaga și un Bacovia, un Săvescu, un Gala Galaction și un Zaharia Stancu, un Călinescu, un Vianu și un Streinu, un Iorga, un Daicoviciu și un C. C. Giurescu, un Romulus Lădeu și un Corneliu Medrea, un Grigore Moisil și un Miron Nicolescu, pentru a pomeni doar un număr infim de nume. Pentru a nu mai aminti de actori faimoși — ca interpreti de roluri sau „spunători” de versuri — de la Ion Manolescu și George Vrăca la Ludovic Antal, Evident, o asemenea zestre are nevoie de un custode,

răbdător și tenace, generos și selectiv, informat și competent; el se numește Iulius Tundrea, și lui îi dăruiește cei de față și mai ales cei viitori șansa de a dispune de un „corpus” de voci celebre, înrămate în veritabile spectacole sonore, spre documentarea și desfătarea auditorului.

Așa cum se întâmplă, din păcate nu arareori, inițiativa și hărnicia unora scot în relief inerția și indiferența altora. Bunăoară: prin Fonotecă de aur mă familiarizez cu felul de a vorbi al Soniei Cluceru, dar, dacă trebuie să-i aflu datele de stare civilă exacte (loc, zi, lună, an de naștere sau de moarte), sînt pierdut. Fișierul, cîndva cu grijă alcătuit și păstrat de A.T.M., s-a rătăcit, iar dicționarele enciclopedice (și chiar monografia dedicată marii comedienne) sînt aproximative și incomplete. Se instaurează, astfel, o situație paradoxală; putem ghici și cunoaște — după voce — temperamentul, stilul, într-o măsură, caracterul unei personalități, dar nu sîntem în stare să-i reconstituim elementare date biografice. Atenție, la producerea și conservarea acestor instrumente de lucru indispensabile: posteritatea îi va judeca aspru pe respon-

sabili înstrăinării sau pierderii lor.

Dar componenta audio, a radioului, trimite aproape automat la componenta-soră video, a televiziunii, mai precis, la una audiovizuala. Ce, cît și cum există — echivalînd „muzeul sonor” al radioului — la televiziune? E vorba, adică, de „medaliioane”, „(micro)monografii”, prezențe de orice fel, înregistrate pe pelicula cu pistă magnetică. Bănuiesc că un „letopiseș” — ca la Studioul „Sahia”, dar cum e valorificat și acela? — sau o „filmotecă” s-o fi și constituit, în cadrul Televiziunii române; urmează doar s-o vedem în activitate, fructificată în emisiuni de evocare cultural-artistică.

Fonotecă-filmotecă-bibliotecă, iată un lauz al cărui verigi sînt tot atîtea „piese” dintr-o istorie vie, în montaj fotodinamic și vorbitor, a valorilor culturii și științei naționale. Miine, poate că produsele fiecărei tehnici — bandă de magnetofon (disc), peliculă, tipar — se vor strînge laolaltă într-un unic depozit al culturii și civilizației românești. Sub conducerea firește, a celor care încă din ziua de azi se dovedesc activi, temeinici constructori de spiritualitate și difuzori ai acestora. Cum este un Iulius Tundrea, de exemplu, a cărui voce se adaugă în fiecare simbătă și în același timp dă o direcție tuturilor vocilor „păstorite” cu atît de pioasa lui băgare de seamă.

Restituiri necesare: Teodor T. Burada

După ediția integrală a „Istoriei teatrului în Moldova”, apărută în 1975, datorată învățatului I. C. Chițimia, muzicologul Viorel Cosma a inițiat, în Editura Muzicală, seria de „Opere” a aceluiași Teodor T. Burada. Este o restituire mai mult decît necesară. Burada s-a manifestat în epoca do-

minată de figura lui Hasdeu, împrumutînd procedee ale școlii acestuia, în cercetarea folclorului muzical și a celui al obiceiurilor, precum și a istoriei teatrului. A fost unul dintre pionierii etnografiei, la noi, concluziile sale dovedindu-se utile și în domeniul istoriei teatrului. Studii cum sînt „Cîntecul cunucii”,

„Caloianul”, „Privești și dăcini populare din Moldova”, au fost fructificate cu succes în primul volum al tratatului academic „Istoria teatrului în România” (1965). Citim, de asemenea, în volumele apărute, studiile capitale despre Conservatoarele din Iași și București, precum și cel despre Societatea Filarmonică a lui Heliade-Cimpinescu (1833).

I. N